Imiona Boga

„Dziesięć słów” (3)

Poznanie i przyswojenie Dekalogu Mojżesza nie może nastąpić bez właściwego zrozumienia imion Boga, a nawet samego pojęcia 'Bóg’. Zagadnienie to znane jest już w filozofii, gdzie interpretacja tego pojęcia znacznie odbiega od znaczenia, jakie mu nadaje Biblia. Już w opisie stworzenia Mojżesz mówi o Bogu jako Stworzycielu (Kreatorze) wszystkich rzeczy. Istnieją dwa zasadnicze pojęcia: Bóg – ogólne określenie Stworzyciela, oraz Jahwe – jako imię własne Boga. Ponadto często używane jest imię zastępcze – Pan/Adonai oraz imiona złożone – np. Bóg Wszechmogący, Pan Zastępów itp. Całe zagadnienie jest obszerne i wymaga szczegółowego omówienia.

BÓG

1 Mojż. 1:1: *„Na początku stworzył Bóg niebo i ziemię”* **–** tymi słowami rozpoczyna się Biblia. Polskie słowo 'Bóg’ jest z reguły przekładane z hebrajskiego słowa ELOHIM – Strong 430. Jest to 'liczba mnoga’ pierwotnego słowa 'EL’ (Strong 410). Nie oznacza jednak (wielu) Bogów, lecz jest formą emfatyczną, tzw. *'pluralis maiestatis seu excellenie*’ (liczba mnoga godności i wyższości. Odpowiada w przybliżeniu polskiemu znaczeniu 'Bóg najwyższy’. Znajduje to także odbicie we współczesnej kulturze, gdzie (np.) edykt króla zawsze miał wstęp: 'My, król’... Również emfatycznym jest słowo hebrajskie 'ELOAH’ – Strong 433 (wydłużenie słowa El dla podkreślenia wzniosłości). Odpowiada mu aramejskie (w Księdze Ezdrasza) słowo ELAH. Wszystkie te słowa są przekładane na polskie 'Bóg’, 'Bożego’, 'Bożym’, itp.

Słowo EL w hebrajskim ma dwa znaczenia: pospolite – oznacza kierunek – 'do’, 'na’ 'w’; oraz w odniesieniu do Boga – 'mocny’, 'mocarz’. Wielu uczonych tłumaczy je jako 'być na przedzie’ – co oznacza cechę przywódczą. To znaczenie można odnieść także do władców, królów i bohaterów wiary. Czasem oznacza aniołów, synów Boga.

Słowo EL w Biblii występuje w złożonych imionach Boga. Abrahamowi objawił się jako Bóg Wszechmogący (El Szaddaj): – *„To Ja objawiłem się Abrahamowi, Izaakowi, Jakubowi jako Bóg wszechmocny, ale nie dałem im poznać, co znaczy moje imię, Jahwe”* – 2 Mojż. 6:3 (Biblia Warszawsko – Praska).

Melchizedek jest nazwany 'kapłanem Boga najwyższego’ – El Elion1 (1 Mojż. 14:18). Również błogosławiąc Abrahamowi, Melchizedek nazywa Boga El Elion – Bóg Najwyższy.

Inne złożone imiona to :

• Bóg Zawistny (Zazdrosny) – El Qanna (2 Mojż. 20:6);
• Bóg Miłosierny (Litościwy) – El Rachum (Słowo hebr. 'Rachum’ zawsze odnosi się do Boga) (2 Mojż. 34:6);
• Bóg Mocny – El Kabbijr (Ijoba 36:5);
• Bóg Potężny (Wielki) – El Ssaggij (Ijoba 36:26).

BÓG – OSOBA

W filozofii greckiej pojęcie to zazwyczaj oznacza potężną siłę. Uczeni żydowscy czasami próbowali uzasadnić znaczenie biblijnego 'Boga’ pojęciami filozoficznymi. Do największych należał Filon z Aleksandrii, a z chrześcijan – Orygenes. Filon pojęcie 'Bóg’ starał się wyjaśnić na sposób greckich filozofów, zwłaszcza Platona. Orygenes, który zmarł w 253 roku, stworzył podstawy nauki o 'Trójcy’.

Biblia niedwuznacznie dowodzi osobowości Boga. Już przy opisie stworzenia człowieka Mojżesz mówi: *„Potem rzekł Bóg: Uczyńmy człowieka na obraz nasz, podobnego do nas i niech panuje nad rybami morskimi i nad ptactwem niebios, i nad bydłem, i nad całą ziemią, i nad wszelkim płazem pełzającym po ziemi”* – 1 Mojż. 1:26. Człowiek był stworzony „na obraz” Boży – w jego charakterze, umyśle, odczuciach i „na podobieństwo” – podobny w hierarchii – jak Bóg jest królem wszechświata, tak człowiek był królem ziemi i jej napełnienia. Oczywiście, nie może być mowy o podobieństwie fizycznym, bowiem Bóg i człowiek należą do różnych natur, ale Biblia mówi o oczach, rękach, stopach i ramionach Bożych. Człowiek jest istotą żywą, myślącą – osobą, to i Bóg jest także osobą. Dawid w Psalmie 6:2 napisał: *„Panie, nie karć mnie w gniewie swoim i w zapalczywości swojej nie karz mnie!”* Bóg może się gniewać, być „zapalczywy” – podobnie jak człowiek, bowiem jest Bogiem osobowym. *„Żałował Pan, że uczynił człowieka na ziemi i bolał nad tym w sercu swoim”* – 1 Mojż. 6:6. Bóg może żałować i boleć w sercu swoim tak samo jak człowiek – osoba.

ADON

Hebrajczycy czasem mówili o Bogu jako Adonai lub w skrócie Adon – Strong 113. Słowo to pochodzi od przymiotnika 'panujący’ i znaczy nasze powszechne 'pan’. Czasem można odczytać je jako 'mistrz’, 'właściciel’. Imię to było zastępczym dla 'Jahwe’, bowiem Izraelici wzdrygali się przed jego (Jahwe) używaniem, pomnąc na przykazanie: *„Nie będziesz brał imienia Jahwe nadaremno”*. Często odnosi się to wyrażenie do ludzi. W polskich przekładach 'ADON’ z reguły od-

dawane jest jako Pan, Panujący. Biblia Gdańska tylko raz przekłada 'Adon’ na 'Bóg’ – Neh. 10:29. W kilku przypadkach spotykamy zestawienie – Adonai – Jahwe zastępów (Izaj.1:24; 19:4).

Powszechnie znanym wyrażeniem jest werset: *„Rzekł Pan* (Jahwe) *Panu* (Adon) *memu: Siądź po prawicy mojej, aż położę nieprzyjaciół twoich jako podnóżek pod nogi twoje!”* – Psalm 110:1 – co niewątpliwe, słowo 'Adon’ odnosi się do Syna Bożego.

W języku polskim nie ma możliwości (poza pisaniem z dużej litery) odróżnienia imienia Bożego 'Pan’ od pospolitego nazywania innych ludzi tym samym pojęciem. Ale w angielskim tak. Powszechne 'pan’ to 'sir’, ale Bóg lub Jezus, to 'Lord’. Ludzi z wyższej kasty, bardziej ustosunkowanych nazywa się tam (w Anglii) także mianem 'lord’. Wyższa izba parlamentu brytyjskiego to Izba Lordów.

Należy podkreślić, że Elohim i Adon mogą być używane na określenie Boga jako takiego lub być imieniem własnym Stwórcy. Ale wybitnie imieniem Bożym jest pojęcie Jahwe.

JAHWE (JEHOWA)

Imię to występuje w Starym Testamencie ponad sześć tysięcy razy. Ponadto w złożeniach, w imionach własnych, w postaci Jah lub Jahu, jeszcze kilkaset razy. Jest to ulubione imię pisarzy biblijnych. W polskich przekładach jest zastąpione polskim 'PAN’ lub pozostawiono oryginalne Jahwe (Biblia Poznańska, Biblia w 12 tomach, Biblia Tysiąclecia 1 i 2 wydanie).

W języku hebrajskim słowo to jest zapisane czterema hebrajskimi spółgłoskami: J – H – W – H. W dawniejszych przekładach oddawano jako Jehowa, ale nowsi badacze, w oparciu o dzieła ojców Kościoła i pisma Samarytan, proponują wymowę: Jahwe. Zresztą w złożeniach, imionach teofonicznych również występuje jako JaH.

Mojżesz, mówiąc o Bogu Abrahama, napisał: *„To Ja objawiłem się Abrahamowi, Izaakowi, Jakubowi jako Bóg wszechmocny, ale nie dałem im poznać, co znaczy moje imię, Jahwe”* **–** 2 Mojż. 6:3 (Biblia Warszawsko – Praska). Znaczenie objaśnia inny zapis: *„A Bóg rzekł do Mojżesza: Jestem, który jestem. I dodał: Tak powiesz do synów izraelskich: 'Jestem’ posłał mnie do was! I mówił dalej Bóg do Mojżesza: Tak powiesz synom izraelskim: Pan, Bóg ojców waszych, Bóg Abrahama, Bóg Izaaka i Bóg Jakuba posłał mnie do was. To jest imię moje na wieki i tak mnie nazywać będą po wszystkie pokolenia”* **–** 2 Mojż. 3:14,15. Autor używa tu wieloznacznego wyrażenia HaJaH (H – J – H – Strong 1961), które najczęściej oznacza 'być’ (jestem), 'istnieć’ lub 'stać się’. Dlatego pełne znaczenie tego słowa (’jestem’) w odniesieniu do Boga oznacza 'byt wieczny’, 'sam przez siebie istniejący’. W wierszu 15 Mojżesz już wymienia kompletnie imię: J – H – W – H – Strong 3068 – Wiekuisty.

Chociaż do Mojżesza Bóg mówi, że swego imienia nie objawił Abrahamowi, to jednak w 1 Mojż. 4:26 Mojżesz napisał: *„Także Setowi urodził się syn. Otrzymał imię Enosz. Wtedy też zaczęto wzywać imienia Jahwe”.* Septuaginta mówi, że „on (Enosz) zaczął wzywać imienia Pana Boga”. Najwidoczniej imię to, znane w zaraniu dziejów, pod wpływem grzechu i degradacji poszło w zapomnienie.

W drugim opisie stworzenia (1 Mojż. 2:4 i następne) Mojżesz mówi już o Panu Bogu – Jahwe – Elohim, utożsamiając oba pojęcia.

Dlatego w Dekalogu czytamy: *„Ja jestem Jahwe, Bóg twój, który cię wywiódł z Egiptu, z domu niewoli”* **–** 2 Mojż. 20:2 oraz *„Nie będziesz wzywał imienia Jahwe, Boga twego, nadaremnie, bo Jahwe nie omieszka ukarać tego, kto wzywa Jego imienia nadaremnie”* **–** 2 Mojż. 20:7 (Biblia Warszawsko – Praska).

GREKA

Wszystkie imiona Boga: Jahwe, Elohim i Adonai, grecka Septuaginta zastępuje dwoma greckimi słowami: Theos i Kyrios (Qeo\v, Ku/riov). Imiona Jahwe i Adonai z reguły zastępowane są słowem 'Kyrios’, zaś El, Elohim – słowem 'Theos’. Septuaginta jest tu konsekwentna. Na język polski zawsze przekłada się Kyrios na Pan, zaś Theos – na Bóg. Należy podkreślić, że Septuaginta, a także Nowy Testament (cytaty ze Starego Testamentu) zastępowały oryginalne imiona hebrajskie imionami greckimi. Nie było to oddawanie imion hebrajskich przez podstawienie liter greckich, lecz zastępowanie całych wyrazów. Dlatego niewłaściwym jest tłumaczenie greckiego imienia Boga 'Theos’ przez 'Jehowa’ czy 'Jahwe’ – to są zupełnie różne imiona.

Wyłuda Bolesław
R-
„Straż”